

“ICHKI ISHLAR ORGANLARI SOHASIDAGI ISLOXOTLAR, KADRLAR MASALASI, AHOI BILAN ISHLASHDA YANGICHA YONDASHUV”

Ўзбекистон Республикаси ИИБ Малака ошириш институти

Махсус-касбий фанлар катта ўқитувчиси, подполковник

Хасилов Хайрулла Хабибуллаевич

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar organlari sohasidagi isloxotlar kadalari tayyorlash va malaksini oshirish va aholi bilan ishlashda yangicha texnika va yondashuvlar haqida qisqacha so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *“Yangi O'zbekiston”, aholiga, Ichki ishlar organlari, profilaktika inspektori, oila, xotin-qizlar.*

Bugungi kunda, mamlakatimizda Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyev rahbarligida “Yangi O'zbekiston”ni barpo etishdek buyuk maqsad sari keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilib kelinmoqda. O'tkazilayotgan barcha islohotlarning zamirida yurtimizni har tomonlama rivojlantirib, jahonning rivojlangan davlatlari qatoriga olib chiqish, xalqimizning erkin va farovon hayotini ta'minlash, huquq va manfaatlarini ishonchli himoya qilish, ularni rozi qilish yotadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi “Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni 75da belgilangan ustuvor vazifalarni hayotga tatbiq etish bo'yicha bugungi kunga kelib 90 dan ziyod normativ-huquqiy, 200 ga yaqin idoraviy hujjatlar qabul qilindi. Ularning qabul qilinishi natijasida ichki ishlar organlarining tashkiliy tuzilmasi, tezkor-xizmat faoliyati va xodimlar oldiga qo'yilgan talablar mutlaqo yangicha tus olib, aholiga yaqindan xizmat ko'rsatish ta'minlandi.

Xususan, quyi tizimda tuman (shahar) ichki ishlar bo'limlarining shaxsiy tarkib soni oshirildi, olisda joylashgan aholi punktlarida qo'shimcha IIO bo'linmalari, tayanch punktlari tashkil etildi. Islohotlar natijasida, bevosita mahallalarda kriminogen vaziyatni ijobiy tomonga o'zgartirishga ta'sir ko'rsata oladigan ichki ishlar organlari tizimi shakllandi. Ichki ishlar organlarining har bir sohasida samarali faoliyat olib borishga qaratilgan o'zgarishlar qilindi, ularning vazifalari aniq belgilab, xodimlarning shaxsiy javobgarligi oshirildi. Shu bilan bir qatorda xodimlarga qulay ish sharoitlari yaratildi, ularni ijtimoiy qo'llabquvvatlash bo'yicha tizimli ishlar olib borilmoqda

Jumladan, IIB HPB IIO TP profilaktika inspektorlariga qulay sharoit yaratib berish maqsadida ularning har biriga uzoq muddatli kredit asosida “Matiz” avtomashinalari berildi hamda xizmat hududlaridan, har tomonlama qulay, 2 sotixli zamonaviy loyihalar asosidaxizmat uylari qurilib, foydalanishga topshirildi. O'zbekiston

Respublikasi Prezidentining 2020-yil 18-fevral” kunidagi “Jamiyatda ijtimoiy-ma`naviy muhitni sog'lomlashtirish, mahalla institutini yanada qo'llab-quvvatlash hamda oila va xotin-qizlar bilan ishlash tizimini yangi darajaga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni 76 talablari asosida Respublikamizdagi mavjud mahalla fuqarolar yig'inlari uchun bir nafardan profilaktika (katta) inspektorlari lavozimlari joriy qilindi. Hozirda har bir mahallada bir nafardan profilaktika inspektorlari mahalla raislarining huquqbuzarliklar masalalari bo'yicha o`rinbosari sifatida ish olib bormoqda. Mahalla fuqarolar yig'inlari va profilaktika inspektorlari o`rtasida o`zaro hamkorlik yanada kuchaydi.

Mahallalarda jamoat tartibini saqlash, fuqarolar xavfsizligini ta`minlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish ishlarini kuchaytirish maqsadida ichki ishlar organlarining quyi bo`g'inlari mustahkamlandi. Xususan, vazirlik va hududiy boshqarmalarini mavjud shtat birliklarining 85 foizi qisqartirilib, quyi tizim ichki ishlar bo`limlariga qayta taqsimlandi. 30 tuman-shaharda hududiy ichki ishlar organlarining 160 ichki ishlar bo`lim (bo`linma)lari tashkil etildi. Eng muhimi, ichki ishlar organlari o`z xizmat faoliyatini parlament va jamoatchilik nazorati ostida olib borishi qat`iyan belgilandi. Ya`ni, Ichki ishlar vaziri Senatga yilda ikki marotaba axborot berishi, hududiy ichki ishlar organlari boshliqlari Xalq deputatlarining viloyat, tuman va shahar kengashlariga har chorakda, tuman-shahar IIB boshliqlarining yoshlar bo'yicha o`rinbosarlari xalq deputatlari shahar-tuman kengashlariga, profilaktika inspektorlari esa mahalla aholisiga har oyda hisobot berib borishi yo`lga qo`yildi.

Aholining barcha qatlami bilan manzilli ish olib borish maqsadida murojaatlar bilan ishlash bo'yicha 256 inspektor, xotin-qizlar masalalari bo'yicha 364 katta inspektor lavozimi joriy etildi. Joylardagi ichki ishlar organlarida 89 shtat birligidan iborat psixologik ta`minlash guruhlari tashkil etildi. Mahallalarda fuqarolarning muammolarini joyida hal etish, ularga yanada yaqinlashish maqsadida hududiy ichki ishlar organlariga mahalliy byudjet hisobidan Huquqbuzarliklar profilaktikasi xizmatlarining hududiy bo`linmalariga qo`shimcha 459 profilaktika (katta) inspektori lavozimlari joriy etildi.

Fuqarolar yig'inlarida huquq-tartibot ishlarini samarali tashkil etish va ularning qamrovini kengaytirish maqsadida ichki ishlar organlari tarkibiga qo`shimcha jami 2 ming 570 profilaktika (katta) inspektori shtat birliklari ajratildi. Hududlarning o`ziga xos tajribalari sifatida Toshkent shahrida “Xavfsiz poytaxt”, Andijon viloyatida “Namunali hudud”, Buxoro viloyatida “Xotin-qizlar bilan ishlash”, Farg'ona viloyatida “Yoshlar bilan ishlash”, Bo`ka tumanida “Prezidentning beshta tashabbusi”, Jizzax viloyatida “Jinoyatga qarshi kurashish haqiqati va adolati”, Sirdaryo viloyatida “Jinoyatdan holi mahalla” kontseptsiyalari hayotga tatbiq etildi.

Prezidentimizning bevosita tashabbusi bilan eng quyi bo`g'in hisoblangan mahallada xavfsiz muhit yaratish bo'yicha ishlash uslubi tubdan o`zgardi. “Obod va

xavfsiz mahalla” tamoyili asosida huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyati qayta ko`rib chiqildi. Ilgari qariyb 20 foiz mahallada profilaktika inspektori yetishmasdi, bir nafar profilaktika inspektori 2-3 mahallaga xizmat qilar va ko`p hollarda ularga ortiqcha vazifalar yuklatilar edi. Endilikda har bir mahallada profilaktika inspektori lavozimi joriy etildi. Fuqarolar yig'ini raisining huquq-tartibot masalalari bo'yicha o`rinbosari vazifasini bajarish ham profilaktika inspektoriga yuklatildi. Profilaktika inspektori mahalla raisi bilan kamida 5 yil mobaynida birga ishlashi belgilab qo`yildi.

holash maqsadida Bosh prokuratura bilan birgalikda “mahalla jinoyat”lari alohida toifaga ajratib olindi. Har oyda mahallaning o`zida sodir etilgan jinoyatlarning chuqur tahlili orqali ular uch toifaga, ya`ni “jinoyatlar oshgan”, “jinoyatlar kamayishiga erishilmagan” va “jinoyatlar sodir etilmagan” mahallalarga ajratilmoqda va shu asosda kuch-vositalar taqsimlanmoqda. O`rganish natijalari shuni ko`rsatdiki, aksariyat jinoyatlar viloyatlarning 8-10 mahallasi hissasiga to`g`ri kelgan. Shu bois kriminogen jihatdan nisbatan og'ir mahallalarda Milliy gvardiya bilan uzviy hamkorlik yo`lga qo`yildi. Jinoyatlar muntazam sodir etib kelinayotgan mahallalar tanlab olinib, ularda qo`shimcha patrullik yo`nalishlari tashkil etildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2021-yil 26-martda “Jamoat xavfsizligini ta`minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasida ichki ishlar organlari faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora tadbirlari to'g'risida” gi farmon imzolandi. Ichki ishlar organlari tayanch punktlari negizida mahalla huquq tartibot maskanlari tashkil etiladi. Ushbu maskanlarda faoliyat ko'rsatadigan boshqa sohaviy xizmatlar va milliy gvardiya hodimlarining o'zaro hamkorligini profilaktika inspektorlari muvofiqlashtiradi. Profilaktika inspektorlariga masofadan turib murojat yuborish va uni ko'rib chiqish jarayonini kuzatib boorish aholi bilan o'zaro tezkor muloqotni yo'lga qo'yish, profilaktika inspektorlari va sektor rahbarlari faoliyatini baholash imkonini beruvchi “Smart mahalla” axborot dasturi ishlab chiqilib 2021-yil 1-iyunga qadar Toshkent va Samarqand viloyatlarida joriy yil yakunigacha esa respublikaning boshqa viloyatlarida ham joriy etiladi.

Bugungi kunda ichki ishlar organlari bir qator mutassaddi tashkilotlar bilan hamkorlik ishlarini olib bormoqda. Takidlash joizki, yurtimizda bugunga kunda ichki ishlar organlari tubdan isloh qilinmoqda. Prezidentimiz tashabbuslari bilan bevosita aholi o'rtasida faoliyat olib boradigan profilaktika inspektorlari o'z hududlarida xizmat uylari bilan ta`minlandi. Yana bir quvonchli xabar shundaki har bir profilaktika inspektorlariga imtiyozli kredit asosida yengil avto mashina ajratildi. Jinoyat va huquqbuzarlik holatlari qizg'in muhokama qilingan hududlarda jinoyatlar keskin kamaygan.

Shuningdek, Ichki ishlar organlari xodimlari farzandlarining oliy ta'lim muassasalari hamda Mudofaa vazirligi, IIV, Milliy gvardiya va Davlat bojxona qo'mitasining ta'lim muassasalariga o'qishga kirishi uchun tavsiyanoma (taqdimnoma) berish tizimi shakllantirildi. Bugungi kunda ichki ishlar organlari xodimlari zamon

talablariga mos keladigan – yetarli bilimga, jismoniy tayyorgarlikka ega, aqlan va ma`nan etuk kadrlar bo`lishi lozim. Hozirgi kunda ichki ishlar organlarida xizmat qilayotgan xodimlarning 51,2 foizi oliy ma`lumotga ega bo`lib, shularning 14,9 foizi yuridik ma`lumotli mutaxassislardan iborat. Shaxsiy tarkibning 49,8 foizi o`rta-maxsus ma`lumotga ega bo`lsa, xodimlarning deyarli yarmini yoshlar tashkil etadi.

Yurtimizda bu borada qator ishlar amalga oshirildi. Ichki ishlar organlari tuzilmasi hamda kuch vositalarining taqsimlanishi qayta ko`rib chiqilib eng olis qishloqlarda ham aholiga xizmat ko`rsatish maqsadida 85% gacha shaxsiy tarkib quyi tizimga tushirildi. Buning uchun 314 ta yangi ichki ishlar bo`linmasi tashkil etildi. Tizimda kadrlar salohiyatini oshirish yangilikka intiluvchan va zamonaviy fikrlaydigan xodimlarni sohaga tayyorlash maqsadida “Temurbeklar maktabi” va ixtisoslashgan maktab internat hamda barcha hududlarda akademik litseylar ish boshladi. Qator xorij mamlakatlari bilan ilmiy tajriba almashilib 40 ga yaqin davlatlar ishtirokida muvofiqlashtiruvchi kengashlar tuzildi. Ikki tomonlama hamkorlik o`rnatildi.

Mustaqillik yillarida jami 1 ming 744 nafar ichki ishlar organlari xodimlari “Mard o`g`lon”, “Jasorat”, “Sodiq xizmatlari uchun” medallari, “Mardlik”, I va II darajali “Shon-sharaf” ordenlari hamda boshqa ko`plab Davlat mukofotlari bilan taqdirlangani bejiz emas. Fidoyilik va mardlik namunalarini ko`rsatgani uchun 2019-yil davomida 4 ming 359 nafar, joriy yilning olti oyi mobaynida esa 4 ming 210 nafar ichki ishlar organlari xodimlari Ichki ishlar vazirligining idoraviy mukofotlari bilan rag`batlantirildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “Ички ишлар органлари тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан 2016 йил 12 августда қабул қилинган, Сенат томонидан 2016 йил 24 августда маъқулланган /<https://www.lex.uz/acts/3027843>

2. “Хотин-қизларни тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Қонуни. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан 2019 йил 17 августда қабул қилинган, Сенат томонидан 2019 йил 23 августда маъқулланган / <https://www.lex.uz/docs/4494709>

3. “Ichki ishlar organlari kadrlari bilan ishlash va ularning xizmatini tashkil etish tartibini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to`g`risida” PQ-3413-son Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://lex.uz/docs/3430641>

4. “Жамиятда ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириш, маҳалла институтини янада қўллаб-қувватлаш ҳамда оила ва хотин-қизлар билан ишлаш тизимини янги даражага олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида” ПФ-5938-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони / <https://lex.uz/docs/4740345>

5. “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида” ПФ– 6196-сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони / <https://lex.uz/docs/534411>

6. “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПК-4075- сон Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори / <https://lex.uz/docs/4124831>